

voor ons onderwerp van uiterst gewicht. Bellarminus redeneert daar ter plaatse aldus: ³²⁾

De mensch bestaat van nature uit vleesch en geest en hij heeft dus een natuur, die deels met de dieren deels met de engelen gemeen is. Vandaar dat hij door zin en begeerte een neiging heeft tot het lichamelijk en zinnelijk goed en door verstand en wil tot het geestelijk en verstandelijk goed. Hieruit nu ontstaat een strijd en uit dien strijd de zeer groote moeielijkheid om wel te handelen.

Als geneesmiddel voor deze krankheid en zwakheid (*morbus et langor*) der menschelijke natuur, welke uit den toestand der materie ontstond, v o e g d e de goddelijke voorzienigheid den mensch t o e zekere uitnemende gave, t. w. de oorspronkelijke gerechtigheid welke als een gouden toom (*fraenum aureum*) het lager aan het hooger en het hooger deel aan God gemakkelijk onderworpen hield.

Deze oorspronkelijke gerechtigheid was dus een *donum superadditum* niet essentieel maar *accidenteel*. En toen nu in den val de mensch dezen gouden toom afwierp, bleef dan ook de natuur ongedeerd. De toestand van den mensch na den val verschilt dan ook niet meer van Adams toestand in *puris naturalibus*, dan een die geplunderd, van een die naakt is.

En nadrukkelijk verzekert Bellarminus, dat de corruptie der natuur niet voortkomt uit gemis van eenig natuurlijk goed, noch uit het opkomen van eenige kwade hoedanigheid, maar alleen uit het verlies, wegens Adams zonde, van het bovennatuurlijk goed.

De concupiscentie als voortkomende *ex conditione materiæ* is dan ook, volgens Bellarminus, den mensch natuurlijk.

Vlak tegenover dit roomsch belijden van ons leerstuk staat de belijdenis der Luthersche Kerk. Men vindt deze wel niet in de Augustana maar dan toch in de door Melanchton opgestelde Apologie; ³³⁾ in de Formula Concordiæ ³⁴⁾ en eindelijk in de Saxische Confessie, ³⁵⁾ die door Melanchton in 1551, voor het Trentsche Concilie, op bevel van Keurvorst Maurits, werd opgesteld. Wanneer men deze symbolen met elkander vergelijkt, dan blijkt, dat de roomsche voorstelling der *iustitia originalis* als *donum superadditum*, als dus *accidenteel* aan de menschelijke natuur, verworpen is. Reeds Luther had in zijn verklaring op Genesis 3 gezegd: *iustitiam non fuisse quoddam donum, quod ab extra accederet, separatum a natura hominis, sed fuisse vere natu-*